

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. VII. Ratio generalis desumpta ex subordinatione & dependentia causæ
secundæ à prima

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

ad eam fidem MENTEM APPLICARET, voluntatemque conjungeret, in qua Jacob justificatus est? Et ibidem utitur loco illo Ecclesiastici supra citato, in quo dicitur Deum applicuisse creaturas ad se. Eodem etiam nomine applicandi utitur in Psal. 126. exponens illud Psalmistæ, Nisi Dominus edificaverit domum, ait enim: Nos loquimur foris, ille edificat intus, ipse monet, ipse terret, ipse intellectum aperit, ipse AD FIDEM APPLICAT sensum nostrum. Item D. Bernardus in libro de libero arbitrio, versus finem, dicit quod Deus VOLUNTATEM APPLICAT OPERI, & opus explicat voluntati. Et Vega in Tridentinum lib. 6. cap. 6. vocat gratiam prævenientem, Ignoram divinam virtutis APPLICATIONEM, & voluntatis nostræ mirificam inclinationem & INFLEXIONEM. Eodem modo loquitur Cornelius Muslius, Episcopus Bituntinus, lib. 1. de divina historia cap. 15. & 27.

S. VII.

Ratio generalis desumpta ex subordinatione & dependentia causæ secundæ à primâ.

65 Hanc rationem fusè prosequuntur nostri Thomistæ in Philosophia, nos breviter eam attingemus, ut ad alias speciales pro causis liberis transeamus. Sic ergo potest proponi: Deus non solum est primum ens, sed etiam prima causa; ac proinde sicut creaturæ immediatè ab eo dependent in esse, eiq; subordinantur, ita & in operando & in causando: Sed talis dependentia, & subordinatio immediata, sine præmotione physica salvari nequit: Ergo talis præmotio admittenda est. In majori conveniunt omnes Philosophi & Theologi, excepto Durando, qui vult creaturas solum mediatè & remotè dependere à Deo in operando, quatenus ab illis receperunt virtutes operativas. Minor autem, quam negant Adversarii, multipliciter suaderetur. Primò ex Divo Thoma 3. p. qu. 19. art. 1. ubi sic dicitur: *Ubi cumque sunt plura agentia ordinata, inferius movetur à superiori, sicut in homine corpus movetur ab anima, & inferiores vires à ratione: Sic igitur actiones & motus inferioris principii, sunt magis operata quadam, quam operationes; id autem quod pertinet ad supremum principium est operatio. Quibus verbis apertè docet, ad salvandam subordinationem causæ inferioris à superiori, requiri quod inferior à superiori moveatur: unde cum ex eodem S. Doctore 3. contra gentes cap. 149. Motio moventis præcedat motum mobilis causalitate & naturâ, ad salvandam subordinationem causæ secundæ ad primam, requiritur præmotio; quæ cum non possit esse moralis, saltem respectu brutorum, & aliorum agentium naturalium, quæ motionis moralis capacia non sunt, necessariò debet esse physica.*

66 Secundò probatur eadem Minor: Ubi cumque est subordinatio & dependentia secundum aliquam rationem, ibi secundum eandem rationem debet reperiri aliquis ordo prioris & posterioris: Sed per solum concursum simultaneum nullus potest salvari ordo prioris & posterioris, in ratione causæ actu operantis, inter primam & secundam: Ergo per concursum simultaneum non potest salvari subordinatio & dependentia causæ secundæ à prima in causando. Major est certa: quia subordinatio essentialiter

A importat in suo conceptu aliquem ordinem inter ea quæ subordinantur; subordinari enim aliter, idem est, ac sub alio ordinari; ordo autem essentialiter dicitur prioritas & posterioritas, ac subinde etiam subordinationem. Minor verò probatur: Illa causa censenda est prior in ratione causæ actu operantis, quæ prius exercet suam causalitatem; cum enim causa dicatur formaliter talis à causalitate, oportet quod ordo prioris & posterioris in causis actu operantibus, sumatur ex ordine prioris & posterioris, qui sit inter ipsas causalitates: Atqui per concursum simultaneum neutra causa prius exercet suam causalitatem: Ergo per solum concursum simultaneum non salvari ordo prioris & posterioris in causando inter primam causam & secundam, sed ad talem subordinationem statuendam requiritur necessariò concursus prævius.

B Respondent communiter Adversarii: concursus Dei simultaneum esse priorem concursu & operatione causæ secundæ, prioritate dignitatis, universalitatis, & subsistendi consequentiâ; & hanc prioritatem sufficere ad salvandam subordinationem & dependentiam causæ secundæ à primâ, in causando.

Sed hæc responsio non infirmat, sed confirmat vim rationis propositæ. Nam quotiescumque inter duo reperitur subordinatio in aliqua ratione, toties debet reperiri prioritas & posterioritas in tali ratione: Atqui inter Deum & creaturas reperitur subordinatio, non solum in dignitate & perfectione, sed etiam in operatione & causalitate; cum Deus non solum sit primum ens, sed etiam prima causa, & primum principium: Ergo in concursu Dei debet esse prioritas non solum dignitatis & universalitatis, sed etiam nature & causalitatis, subindeque talis concursus debet esse prævius, & non purè simultaneus. Unde D. Thomas quæst. 3. de potentia art. 7. in fine corporis, docet ex libro de causis quod *virtus causæ primæ prius agit in causatum, & vehementius ingreditur in ipsum.* Et quæst. 27. de veritate art. 6. quarto argumento, sed contra sic ait: *Causa secundæ per prius recipit influentiam causæ primæ, quam actus causæ secundariæ.* Ad quod argumentum, quia lux conclusioni omnino consonat, nihil omnino respondet, sicut ad alia quæ sibi aliquando non omnino favent. Item in 2. dist. 37. quæst. 2. art. 2. dicit quod *non posset vitari quin voluntas humana esset primum agens, si ejus actio in aliquo prius agens non reduceretur sicut in causam.*

E Tertiò probatur Minor principalis: Ut causæ secundæ formaliter & immediatè subordinentur Deo in causando, debent ab illo pendere, & constitui non solum in ratione principii habitualis, sed etiam in ratione principii actualis suarum operationum: Sed non possunt ab illo constitui in ratione principii actualis, nisi per concursum prævium, seu physicam præmotionem: Ergo illà sublatâ tollitur subordinatio & dependentia immediata in causando causarum secundarum à primâ. Major constat: quia causa secundæ non fit actu causalis, nisi per hoc quod sit principium actuale suæ operationis. Minor autem quam negant Adversarii, facile suadet. Sublato concursu prævio, seu physica præmotione, tria solum danrur in causa agentis, scilicet virtus operativa, operatio, & concursus simultaneus: Sed nullum ex his tribus potest

constituere causam secundam in ratione principii actualis: Ergo seclusa præmotione nihil ex parte Dei potest assignari, per quod causa secundæ constituantur in ratione principii actualis suarum operationum. Major patet sufficienti enumeratione. Minor probatur quantum ad singulas partes. Et in primis quod ipsa operatio non possit constituere causas secundas in ratione principii actualis, videtur manifestum: Nam id à quo effectivè procedit operatio, nequit esse ipsamet operatio, sed necessariò debet esse aliquid prævium ad eam, & in agente receptum: Atqui operatio procedit effectivè à principio actuali, ut tali, atque ad eò à constitutivo ipsius. Ergo constitutum principii actualis nequit esse ipsamet operatio.

Quod autem neque per virtutem operativam, neque per concursum simultaneum, causa secundæ possint in ratione principii actualis constitui, probatur ratione evidenti. Principium actuale operationis duo habet, nempe quod sit indissolubiler nexum cum ipsa operatione (simpliciter enim datur principium actuale operationis, & non ponitur ipsam operationem) & quod eam prioritatem saltem naturæ antecedit, ut potè causa efficiens illius; unde constitutum etiam principii, actualis easdem duas condiciones habere debet, nimirum prioritatem saltem naturæ respectu operationis & indissolubilem cum ea connexionem: Patet autem illas condiciones non convenire virtuti operativæ; quia cum sit potentialis, non habet indissolubilem nexum cum operatione, sed ab ea potest separari, saltem per absolutam Dei potentiam; unde talis virtus non constituit principium actuale, sed duntaxat habituale operationis: concursus verò simultaneus, licet cum operatione indissolubiler connectatur, & in ea intimè imbibatur, ipsam tamen prioritatem naturæ non præcedit, aliàs non esset simultaneus, sed prævius; prioritas enim, à qua, secundum Thomistas, concursus Dei prævius appellatur, non est prioritas existentie aut durationis, sed naturæ tantum & causalitatis: Ergo causa secundæ non constituitur à Deo in ratione principii actualis operationis, per virtutem operativam, aut per concursum simultaneum, sed duntaxat per concursum prævium, seu per actualitatem divinitus motionis; quæ cum applicet causas secundas ad agendum, illarum operationem prioritatem naturæ antecedit, & cum ea nexum indissolubilem habet: unde, ut infra dicemus, talis præmotio non est actus primus, neque secundus, sed nexus & vinculum conjungens actum primum cum secundo, seu potentiam cum operatione.

¶ Dices. Causam secundam esse actum operativam, seu actuale principium suæ operationis, non esse aliquid distinctum à principio habituali & operatione, sed esse principium ipsum habituale, ut connotat operationem.

Sed hoc jam manet confutatum: nati prius naturæ quam intelligatur operatio, causa intelligitur constituta in ratione principii actualis, quia ab illo ut tali exit operatio; non enim potest exire à principio habituali solum, quod, ut tale, est indifferens & indeterminatum.

Ad do quod, cum virtus & potentia operativa non semper connotent operationem, nec cum ea semper habeant indissolubilem nexum, debet assignari aliquid de novo in ipsa causa o-

perante, ratione cujus habeat novam illam habitudinem & connotationem: si enim nihil intrinsecum de novo ipsi adveniat, eodem modo se habebit ac antea; unde sicut antea erat solum in potentia ad operationem, & principium tantum habituale ipsius, manebit in eadem potentialitate & indifferentia, & à ratione principii habitualis non extrahetur.

Quartò Minor principalis suadet. Ut ea-
 fas secundæ Deo tanquam primæ causæ & primo principio subordinentur, debent ab ipso applicari ad agendum: Atqui ab ipso per concursum simultaneum applicari nequeunt, sed solum per prævium, seu per physicam præmotionem: Ergo illà remota, causa secundæ Deo ut primæ causæ sufficienter subordinati non potest. Major probatur: Agens quod respicit finem ultimum omnium causarum, illas applicat ad suas operationes: sicuti quia ad Duce[m] spectat finem belli attendere, & intendere, ad eum etiam pertinet milites ordinare, movere, & applicare; & sicut voluntas, quia respicit finem, applicat cæteras potentias ad suas operationes, ut docet S. Thomas hic qu. 9. art. 1. item charitas, quia habet pro objecto Deum ut est finis supernaturalis, ordinat & imperat actus aliarum virtutum, & conjungit eos cum tali fine: Sed prima causa non solum respicit finem omnium causarum secundarum, sed etiam est illarum ultimus finis, juxta illud Apocal. *Ego sum alpha & Omega, principium & finis*: Ergo applicat omnes causas secundas ad operandum: Non moraliter, cum solæ creaturæ rationales sint capaces motionis moralis: Ergo physicè.

Præterea, ut discurrit S. Thomas infra qu. 79. art. 2. *Omnis actio causatur ab aliquo quod est in actu, quia nihil agit nisi secundum quod est in actu: Omne autem ens in actu, reducitur in primum actum, scilicet in Deum, qui est per suam essentiam actus. Unde relinquitur quod Deus est causa omnis actionis, in quantum actio est.* Ex quibus verbis sic formo rationem. Nullum agens creatum est purus actus in agendo, sicut nec in essendo, sed secundum se est in potentia ad agendum: Ergo cum nihil agat, nisi secundum quod est in actu, indiget ut agat, quod à prima causa, quæ est actus purus in agendo, sicut in essendo, applicetur & reducat in actum.

Minor autem, quæ asserit causas secundas per concursum simultaneum non posse applicari ad agendum, supra §. 1. contra Suarezem multipliciter fuit demonstrata, & potest adhuc magis declarari: Tum quia applicatio potentie est aliquid prioritatem saltem naturæ operationem antecedens, cum ipsa à principio ut applicato procedat; concursus autè simultaneus non est prior naturæ operatione, ut patet: Tum etiam, quia concursus simultaneus non distinguitur ab ipsa operatione causæ secundæ, sed in ea intimè imbibitur: quis autem dicat aliquid applicari ad agendum per ipsam actionem quam elicit; v. g. ferram ad sciendum, vel calamum ad scribendum, vel ipsam scissionem aut scriptionem? Quis etiam asserat, quod quando duo equi simul concurrunt ad movendum currum, vel duo homines ad trahendum cimbam, unus alium moveat & applicet ad trahendum? Non est ergo audiendus Suarez, dum ait libro 3. de auxili. cap. 40. num. 17. quod Deum facere ut Sol illuminet, seu ipsum applicare ad illuminandum, nec est, nec esse potest aliud, quam
 facere

facere Solem cum virtute illuminandi, & cum illo simultaneè ad illuminandum concurrere: nam, ut jam ostendimus, quando duæ causæ simul influunt in eundem effectum, per talem concursum una non dicitur movere & applicare aliam ad agendum, sed tantùm eam adjuvare, ipsique associari ad talem effectum simul cum ea producendum.

72 Dices: Sicut potentia hominis applicatur à voluntate, ipsique subordinantur in operando, per hoc præcisè quod voluntas vult eas operari, absque eo quod aliquid à voluntate recipiant: Ita pariter ut causæ secundæ applicentur à Deo, ipsique in agendo subordinentur, sufficit actus Dei immanens, quo prius vult ac imperat causas secundas operari, quàm ipsæ operentur; neque necessarium est, quod per influxum ad extra Deus aliquid ipsis communicet prius naturam quàm operentur; subindeque quod illas physicè præmoveat ac prædeterminet ad agendum.

Sed contra primò: Licet aliqui censeant voluntatem applicare alias potentias ad proprias operationes, nihil reale ipsis imprimendo; oppositum tamen probabilius est, & menti S. Thomæ conformius, ut disp. præcedenti art. 1. concl. 3. ostendimus.

73 Secundò, Hoc dato & non concesso, negatur paritas: reperitur enim ratio manifesta discriminis, consistens in hoc quod voluntas & potentia inferiores junguntur in eodem supposito, & in eadem anima radicantur, non verò Deus & causæ secundæ: unde licet daretur, potentias inferiores applicari à voluntate ad suas operationes, per solam volitionem talis motionis & applicationis, quæ usus activus dicitur; non sequitur tamen causas secundas à Deo applicari per solum decretum vel actum imperii, absque physica illarum immutatione, & alicujus virtutis aut motionis impressione, ut apertè colligitur ex D. Thoma locis prægrapho 1. adductis, quibus asserit Deum movendo creaturas, tangere eas contactu virtutis; omnem inclinationem naturalem & voluntariam, esse quandam impressionem à primo movente, sicut inclinationem sagittæ ad locum determinatum, est quandam impressionem à sagittante; id quo Deus movet causas secundas, esse ut intentionem habentem esse incompletum, per modum quo colores sunt in aëre, & virtus artis in instrumento artificis; & similia quæ ibidem fusè expendimus, & quæ brevitate causâ hinc non repetimus.

Addo, impossibile esse, quod duo extrema incipient referri ad invicem, nisi fiat mutatio in aliquo illorum: Sed per hoc quod causa secunda applicatur à Deo ad operandum, incipit dicere relationem realem dependentiam ad Deum, & Deus respectum rationis ad ipsam: Ergo oportet tunc alterum extremum mutari per receptionem alicujus entitatis; unde cum talis mutatio non possit se tenere ex parte Dei, debet se tenere ex parte causæ secundæ.

74 Denique Minor principalis probatur. Cum causâ dicatur formaliter talis à causalitate, ut causâ secunda, in ratione causæ formaliter, Deo subordinatur, debet illi subordinari, atque immediate ab eo dependere, in sua causalitate, ut causalitas est: Atqui seclusâ præmotione physicâ, causâ secunda non dependet immediate à Deo in sua causalitate, ut causalitas est: Ergo nec illi subordinatur in ratione causæ. Major patet, Minor probatur. Causalitas causæ efficien-

tis est actio, prout formaliter egreditur, & emanat ab agente, ut docent Philosophi 2. Physicorum; Sed actio sub illa formalitate emanationis & egressus ab agente, non causatur à Deo, nisi causâ secunda ab illo præmoveatur ad agendum: Ergo seclusâ præmotione, causâ secunda non dependet immediate à Deo in sua causalitate ut causalitas est. Minor probatur: Non alia ratione potest dici quod aliqua causâ causet actionem alterius, prout est ab ipsa, nisi quatenus eam impellit & applicat ad agendum, unde quia unus equus non applicat alium ad trahendum currum, sed tantùm simul cum eo concurrat, potest quidem dici causâ tractionis absolute, non tamen tractionis, prout est ab alio equo: Ergo si Deus simultaneè tantùm cum causis secundis concurrat, & eas ad agendum non applicet, ac præmoveat, erit quidem causâ actionis illarum materialiter & in esse entis considerata, non tamen formaliter sub ratione actionis, & quatenus egreditur & emanat ab ipsis causis secundis. Unde egregiè ait Cajetanus, quod si Deus non moveret Solem ad illuminandum, non esset causâ illuminationis Solis, quamvis posset dici causâ illuminationis quæ esset à Sole.

Addit Gibiusus libro de libert. Dei, & creaturæ um cap. 19. quod si nullus alius est influxus Dei, nisi simultaneus, Deus dabit quidem esse effectibus, sed non dabit effectus causis: quia non faciet ut causæ secundæ faciant, & quod ipsæ, ut ita dicam, parturiant, & extra se mirant suas operationes & effectus, sed duntaxat operationes & effectus; ex ipsarum visceribus prodeuntes suscipiet, & fovebit.

Dices cum Recentioribus: Et si una actio possit esse à duplici causâ, at tamen prout est ab una, non potest esse ab alia: Ergo licet Deus simul cum creatura efficiat actionem, & effectum ejus; actio tamen causâ secundæ, sub ea ratione quæ est à causâ secunda, non potest esse à Deo.

Sed præterquam quod hæc responsio non solvit argumentum propositum, cum illud in eo fundetur, quod causâ secunda debet immediate dependere à Deo in sua causalitate, ut causalitas est, quæ non est aliud quàm ipsa actio, prout formaliter egreditur ab agente, & prodiit visceribus ejus; facile adhuc potest confutari. Cum enim concursus Dei sit perfectissimus & universalissimus, ac per se primò attingat rationem entis creati & participati, quæ in omnibus differentiis, modis, & formalitatibus rerum creaturarum intimè imbitur; ejus causalitas se extendit non solum ad substantiam & entitatem rerum creaturarum, sed etiam ad omnes rationes & modos, dicentes perfectionem, & bonitatem ordinabilem in Deum tanquam in ultimum finem: Atqui dependentia illa actionis à causâ agente, seu ille egressus, effluxus, & emanatio actionis à causâ secunda, vel ut alii loquuntur, exercitium illud potentia operativæ, non est purum ens rationis, sed aliquid verum & reale in rerum natura existens, ut patet; nam (ut supra dicebamus) ut tali dependentia & egressu actionis ab agente, seu in tali exercitio potentie, consistit causâ efficientis causalitas, quæ est aliquid reale & positivum in rerum natura exercitium: Ergo Deus per suum concursum debet causare actionem causâ secunda, sub ea ratione quæ ab ipsa dependet, & causatur, subindeque eam præmoveat & applicat ad agendum.

Confirmatur: In actionibus vitalibus, vitali-

tas actionem immanentium est aliqua realis perfectio, ac proinde debet esse actu & immediate a Deo. Ex quo sic formatur argumentum: Actio vitalis, in quantum hujusmodi, est actu & immediate Deo tanquam a prima causa: Sed eadem actio, in quantum vitalis, est a causa secunda: Ergo quod est a causa secunda, est a Deo tanquam a causa prima, actionem secundum rationem secundum quam est a causa secunda. Major patet, Minor probatur: Quia vitalitas actionis create consistit in dependentia a principio intrinseco creato, & connexionem necessariam cum ipso.

Ex quo habes, quod licet quando causa concurrentes ad eandem actionem sunt ejusdem ordinis, non possit una causam actionem alterius, prout est ab illa, bene tamen quando una est superioris ordinis, & continet omnem perfectionem inferioris; praesertim si ejus causalitas sit universalissima; & ad omnes rationes & modos entis se extendat, ut contingit in proposito.

§. VIII.

Ratio specialis pro causis liberis, sumpta ex indifferentia voluntatis.

Hanc rationem tangit D. Thomas hic qu. 9. art. 4. ubi sic discucit. Omne quod quandoque est in actu, quandoque in potentia, indiget moveri, determinari, & constitui in actu ab aliquo movente, quod sit semper in actu & nunquam in potentia: Sed voluntas humana est quandoque in actu, quandoque in potentia; incipit enim aliquando velle aliquid, quod antea non volebat. Ergo ad hoc ut actu velit, indiget moveri ab aliquo movente, quod sit semper in actu & nunquam in potentia, quod ut constat, non potest esse nisi Deus.

Eandem rationem sub alijs terminis proponit. Phisic. lect. 8. ubi ait: Sicut potentia motiva, qua est ad utrumlibet, non exit in actum, nisi per potentiam appetitivam determinetur ad unum, ita nihil quod est ad utrumlibet exit in actum, nisi per aliquid determinetur ad unum; quia id quod est ad utrumlibet, est sicut ens in potentia; potentia autem non est principium agendi, sed solum actus: unde ex eo quod est ad utrumlibet, nihil sequitur, nisi per aliquid aliud quod determinat ad unum. Et 3. contra Gentes cap. 2. Quod indifferenter se habet ad multa, non magis unum operatur quam aliud; unde a contingere ad utrumque non sequitur aliquis effectus, nisi per aliquid per quod ad unum determinetur.

Ex quo possumus secundum formare argumentum. A principio indifferenti & indeterminato non sequitur actio determinata, nisi prius determinetur ab alio quod sit in actu: Tum quia indifferens & determinatum inter se opponuntur, & se habent sicut frigidum & calidum; adestque sicut a frigido, ut tali, non potest calor procedere; ita nec ab indifferenti, ut indifferens est, actus determinatus exire: Tum etiam, quia id quod est ad utrumlibet, est sicut ens in potentia; ens autem prout in potentia, non est principium agendi, sed solum prout est in actu, ut docet D. Thomas loco citato, & i. 2. qu. 79. art. 2. ubi ait: Omnis actio causatur ab aliquo quod est in actu, quia nihil agit nisi secundum quod est in actu: Atqui (subsumo) voluntas creata ex se est principium indeterminatum & indifferens ad

Tom. III.

utrumlibet: Ergo nusquam exibat in actum determinatum, nisi prius determinetur ab eo qui est semper in actu respectu totius objecti, id est a Deo.

Respondet Suarez libro 3. de auxiliis cap. 42. 81. & 43. quod voluntas nostra, quamvis sit indifferens & in potentia ad suos actus, tamen propter eminentiam suae virtutis, & propter suam libertatem, ac perfectum dominium quod habet in suos actus, est virtualiter in actu, ac proinde non indiget determinari & reduci in actum ab aliquo agente extrinseco, sed potest seipsam determinare, & in actum reducere.

Sed contra: Quamvis voluntas ratione suae libertatis habeat dominium in suos actus, illud tamen non est supremum & absolutum, sed dependens a supremo & universalissimo Dei dominio, eiq; subordinatum: Ergo licet possit in suo ordine, & ut secundum liberum, ac secundum movens & determinans, seipsam movere, determinare, & in actum reducere, id tamen non potest prestare, nisi cum subordinatione ad primum liberum, primumque movens & determinans; ac proinde nisi dependenter ab ejus motione & determinatione. Sicut quia vasallus vel feudatarius non habet supremum dominium in fundum, non potest de illo disponere, nisi cum subordinatione & dependentia a Rege, vel Domino cui subditur. Unde praclare Divus Thomas in hac parte quaest. 109. art. 2. ad 1. Homo est dominus suorum actuum volendi, & non volendi, propter deliberationem rationis, quae potest flecti ad unam partem, vel ad aliam: sed quod deliberet vel non deliberet, est hujusmodi etiam sit dominus, oportet quod hoc sit per deliberationem praecedentem: & cum hoc non procedat in infinitum, oportet quod finaliter deveniatur ad hoc quod liberum hominis arbitrium moveatur ab aliquo exteriori principio, quod est supra mentem humanam, scilicet a Deo.

Confirmatur: Idem S. Doctor i. p. quaest. 19. art. 3. ad 5. ait: Causa quae est ex se contingens, oportet quod determinetur ab aliquo exteriori ad effectum: sed voluntas divina, quae ex se necessitatem habet, determinat seipsam ad volitum, ad quod habet habitudinem non necessariam. Quibus verbis hoc inter voluntatem divinam & creatam discrimen constituit, quod voluntas divina, quia est primum liberum, & primum determinans simpliciter, determinat seipsam per se primo, & independenter a quocumque extrinseco determinante; voluntas vero creata, quia non est primum liberum simpliciter, nec prima causa suae electionum, non se determinat nisi secundario, ac dependenter a motione & determinatione voluntatis divinae: Unde in 2. dist. 25. qu. 1. art. 2. ad 3. sic dicit: Determinatio actionis & finis in potestate liberi arbitrii constituitur, licet non ita sicut primo agenti. Ergo voluntas creata, ob eminentiam suae virtutis, & dominium in suos actus liberos, non habet quod possit independenter a motione & determinatione Dei, seipsam movere & determinare: imo potius, cum ejus libertas sit potentialis, & Deo subordinata, indiget ab illo moveri, determinari, ac in actum reduci.

Respondet secundo Petrus a S. Joseph in opusculo supra citato, disp. 2. sect. 6. Deum movere & determinare voluntatem, motione quadam & determinatione generali, in quantum scilicet illam applicat ad primam intentionem

finis;